

“รูสมิแล”

สัมภาษณ์

หะยีฮารน สุหลง

โต๊ะครูคนแรกที่ได้รับพระราชทาน

ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เนื่องในวโรกาสพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปี 2527 นี้โต๊ะครูหะยีฮารน สุหลง ประธานกรรมการอิสลามวิทยามูลนิธิเจ้าของโรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ และโรงเรียนสตรีอิสลามวิทยามูลนิธิ ซึ่งเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม จังหวัดยะลา ได้รับการเสนอชื่อจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จาก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นับเป็นโต๊ะครูคนแรกที่ได้รับเกียรติอันสูงส่งอันแสดงให้เห็นถึงความสามารถของโต๊ะครูผู้ที่ได้สร้างสมความดีเอาไว้จนเป็นที่ประจักษ์แก่วงการศึกษาคณะจัดทำรูสมิแลได้สัมภาษณ์โต๊ะครูฮารนเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2527 ณ บ้านพักของท่าน ซึ่งอยู่ใกล้กับโรงเรียนสตรีอิสลามวิทยามูลนิธิ

เมื่อทราบว่าพวกเราเป็นใครมาจากไหนแล้ว โต๊ะครูวัย 61 ปี รูปร่างสันทัดผิวก่อนข้างขาว หน้าตาอึมเข้มแฝงไปด้วยความเมตตา พูดภาษาไทยได้คล่องพอสมควรและ

เชิญให้พวกเรานั่งที่ห้องรับแขกพร้อมกับมีเด็กนำกาแฟเย็นและขนมมาต้อนรับ

“โต๊ะครูรู้สึกอย่างไรบ้างครับที่จู่ ๆ ทราบข่าวดีจากพวกเราในวันนี้” พวกเราเริ่มต้นถาม

โต๊ะครูยิ้มเล็กน้อยและพูดซ้ำ ๆ ว่า “ก็รู้สึกดีใจและรู้สึกแปลกใจด้วยครับ ตั้งแต่เด็ก ๆ ผมไม่เคยคิดฝันเรื่องนี้มาก่อนเลย ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มากครับ”

“โต๊ะครูเคยเข้าเฝ้าในหลวงมาก่อนไหมครับ” พวกเราถามต่อ

“เคยเข้าเฝ้า 2 ครั้ง ครั้งแรกที่มีสวดกลางจังหวัดปัตตานี และครั้งหลังที่พระตำหนักทักษิณราชินีแคว้นจังหวัดนราธิวาส”

จากนั้น โต๊ะครูฮารนได้เล่าประวัติพอสังเขปดังนี้ “ผมเกิดเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2466 ที่ตำบลปลูยุดอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี คุณพ่อชื่อมูหัมหมัดกูอูร์ หรือนายหะยีมะคาเธีย คุณแม่ชื่อนางหะยี กัดโซมหรือนางหะยี กะลาซง ผมมีพี่น้อง 3 คน และผมเป็นคนหัวป็นอกนั้นเป็นหญิง คุณพ่อเคยมีอาชีพค้าขายแต่ตอนนี้ท่านมีอายุ 96 ปี และคุณแม่ถึงแก่กรรมเกือบ 20 ปีแล้วครับ”

“ผมเรียนหนังสือภาษาไทยที่โรงเรียนประชาบาล ตำบลปลูยุดตอนนั้นมีครู 4 คน ครูใหญ่ชื่อ เจ๊ะอูมา สมัย นักเรียนประมาณ 100 คน ผมเรียนจบประถมปีที่ 4 จึงเดินทางไปเรียนวิชาศาสนาอิสลามและภาษาอาหรับที่โกตาบารู รัฐกลันตันมาเลเซีย โดยไปอยู่กับโต๊ะครูนิดาโอะเรียนกันที่บ้าน โต๊ะครูคนนี้แหละครับมีนักเรียน 3-4 คนเท่านั้น ผมเรียนอยู่ 2 ปี จึงเดินทางไปเรียนวิชาศาสนา

อิสลามและภาษาอาหรับต่อที่โรงเรียน อัลฮุดาวัลลิเยฮ์สกุท ที่ปีนัง ผมเข้า เป็นนักเรียนประจำ เสียค่าใช้จ่าย ประมาณเดือนละ 10 เหรียญ ตอน นั้น 1 เหรียญมาเลเซียเท่ากับเงิน ไทย 1.25 บาท จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับ การเงินเลยครับ เพราะทางบ้านส่ง ไปให้เดือนละ 15 เหรียญ ตอนนั้น น้องสาวผมสองคนก็ไปเรียนด้วยกัน จนจบชั้นปีที่ 5 ทางสายศาสนา”

“ผมเรียนที่ปีนัง 4 ปี จบ ชั้นสูงสุดของโรงเรียน อายุตอนนั้น ประมาณ 19 ปี กำลังหนุ่มอยากรู้ อยากเรียน จึงตัดสินใจตามคุณตา และคุณยายไปเมกกะประเทศซาอุดี อารเบีย โดยทางเรือเดินทะเลจากปีนัง ถึงเมกกะใช้เวลา 14 วัน พอเรือถึง เมกกะก็เกิดสงครามญี่ปุ่นจึงเป็น เที้ยวสุดท้ายของเรือลำนั้น”

โต๊ะครหะยีฮารน จิบกาเฟเย็น นิดหนึ่งแล้วเล่าต่อไปว่า “หลังจาก ทำพิธีฮัจญ์แล้วผมก็เข้าศึกษาที่โรงเรียน ดารุลอุลุมอัลดีนียะห์ เรียนวิชาศาสนา อิสลามและภาษาอาหรับเป็นเวลา 5 ปี และ 5 ปีต่อมาเข้าศึกษาต่อที่มัส- ซิดดีลฮารอม ซึ่งภายในมัสซิดแห่งนี้ มีมีแท่นหินกะบะห์ประดิษฐานด้วย บริเวณภายในมัสซิดมีผู้สอนแบ่ง กลุ่มกันสอนตามที่ว่างโดยไม่ต้อง กั้นห้อง ครูคนหนึ่งสอนนักเรียน 200- 300 คน นักเรียนจำนวนเป็นพันจึง แบ่งกันหลายกลุ่ม ตอนนั้นผมพัก อยู่ที่บ้านของแซะหือะหมัดฟาฏอนี ซึ่งทำหน้าที่ดูแลนักเรียนต่างประเทศ โดยไม่คิดค่าตอบแทน และบ้านพัก ของท่านก็เป็นศาสนสมบัติด้วย สรุปแล้วผมจบการศึกษาชั้นสูงกว่า ระดับปริญญาตรี สาขาวิชา ศาสนา อิสลามและภาษาอาหรับ

กลับมาตุภูมิ

“ผมกลับมาเมืองไทย ตรงกับ พ.ศ. 2494 อายุประมาณ 29 ปี ขณะ นั้นคุณพ่อคุณแม่ย้ายมาค้าขายอยู่ที่ ตลาดยะลาแล้ว ผมได้เปิดโรงเรียน หรือปอเนาะธรรมวิทยา ตรงถนน สีโรสใกล้มัสซิดกัมปงบารู เดิมใช้ โรงยางหลังมัสซิดเป็นที่เรียน ปีนัง เองคุณพ่อได้อุทิศที่ดินเกือบ 8 ไร่ สร้างปอเนาะธรรมวิทยา มีอาคาร เรียนหรือบาหลีเล็ก ๆ 1 หลัง ราคา ก่อสร้างประมาณ 1 หมื่นบาท ผม รับหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการรับนักเรียน ชาย รุ่นแรกประมาณ 30 คน สอน วิชาศาสนาตั้งแต่ชั้น 1 ชั้น 2 เรื่อยมา และมีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นทุกปี มีทั้งนักเรียนในยะลาและต่างจังหวัด ตอนนั้นมีโต๊ะครุเพียง 2 คน คือผม และลูกพี่ลูกน้องชื่ออารง บือราเฮง เดียวนี้เป็นเลขานุการอิสลามวิทยา มูลนิธิเกี่ยวกับหลักสูตรที่เริ่มสอน ในระยะแรกนั้น ผมก็อาศัยประสพ- การณ์จากหลักสูตรที่เคยเห็นจาก เมกกะบ้าง ปีนังบ้างเอาผสมผสาน กัน เพื่อให้เข้ากับเด็ก ๆ ในท้องถิ่น ของเรา ก็ได้ผลดีทีเดียวครับ”

เปลี่ยนจากปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร สอนศาสนาอิสลามขึ้นเป็นแห่งแรก

“ปอเนาะธรรมวิทยาได้จัด ทะเบียนเป็นโรงเรียนราษฎรสอน ศาสนาอิสลาม เมื่อปี 2503 ขึ้นเป็น แห่งแรก และปีนั้นเองก็มีกลุ่มปอ- เนาะอีก 24 แห่ง เปลี่ยนแปลงด้วย การดำเนินการปรับปรุงปอเนาะให้ ทันสมัยนั้นก็เป็นที่ไปตามใจสมัครของ โต๊ะครุ ผมเองนั้นมีความเห็นด้วย อย่างยิ่งที่ควรเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ เพราะเราอยู่ในประเทศไทยจำเป็นต้อง ใช้ภาษาไทย

อันเป็นภาษารัฐบาลกลางของเรา ตอนนั้นมีโต๊ะครุหลายคนเห็นด้วย แต่บางคนต้องการให้ปอเนาะสอน ศาสนาอิสลามเพียงอย่างเดียว แต่ โต๊ะครุส่วนมากก็รู้สึกเฉย ๆ ครับ ในที่สุดก็เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ ดิมีประโยชน์ทุกปอเนาะ ก็นักเรียน มีโอกาสไปศึกษาต่อชั้นสูงทั้งสาย สามัญ และสายศาสนาทั้งในและ นอกประเทศ ศิษย์เก่า ร.ร.ธรรม วิทยารุ่นแรก ๆ และรุ่นถัดมาได้ สำเร็จปริญญาเข้ารับราชการและ ทำงานหน่วยงานเอกชน ต่างมีความ เจริญก้าวหน้าในอาชีพ ที่ผมจำได้ เช่น ดร.อาหมัด หมานสนิท คณะ อักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยา- ลัย อับดุลละห์ สออบแมน ผู้ช่วย บรรณาธิการ น.ส.พ. อัลญูฮาด ตลอดจน จนถึงเรน ดลรอหมาน ผู้จัดการร้าน มาเรียเรสเตอร์รอง ที่หาดใหญ่”

อิสลามวิทยามูลนิธิ

“เมื่อปี 2506 ผมได้จดทะเบียน โรงเรียนธรรมวิทยาเป็นมูลนิธิเรียก ว่า อิสลามวิทยามูลนิธิ โดยอุทิศ ที่ดินทั้งหมด 7 ไร่ 3 งาน 45 ตารางวา พร้อมกับอาคารเรียน 2 หลัง คิดเป็น มูลค่า 5,200,000 บาท ให้เป็นสมบัติ ของมูลนิธิตลอดไป มูลนิธินี้มีผม เป็นประธานกรรมการ และนับว่า เป็นมูลนิธิเพื่อการศึกษาอิสลาม แห่งแรกในภาคใต้ ระยะเริ่มแรก ได้รับความสนับสนุนจากต่างประเทศ บ้าง เช่น มูลนิธิเอเซีย และเงินจาก พ่อค้าชาวมาดินะห์เป็นเงิน 8 แสน บาท ต่อมาได้ทุนของ ส.ช. ในการ สร้างอาคารจำนวน 1,220,000 บาท ตลอดจนถึงมีประชาชนช่วยบริจาค สมทบอีก สรุปแล้วผมมั่นใจว่า โรงเรียนที่ผมและคณะจัดตั้งนี้คง

ยื่นขออยู่ได้ครับ”

โต๊ะครูฮารนวันระยะนิตหนึ่ง โดยท่านนำภาพถ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมของมูลนิธิมาให้พวกเราชม จากนั้นท่านได้เล่าต่อไปอีกว่า “เมื่อปี 2507 มูลนิธิได้จัดตั้งโรงเรียนสตรีอิสลามวิทยาลัยมูลนิธิ มีชั้นเรียนอย่างโรงเรียนธรรมวิทยาลัยมูลนิธิ คือหลักสูตรศาสนา มีตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 12 หลัก

ศตวรรษวิสามัญ มีตั้งแต่ชั้น ม. 1 ถึงชั้นม. 6 เกี่ยวกับครูใหญ่ฉัน ผมมอบหมายให้โต๊ะครูสะเปอิ่ง มาขอ เป็นครูใหญ่โรงเรียนธรรมวิทยาลัยมูลนิธิ และโต๊ะครูอัสนี หะยิเจ๊ะมะ เป็นครูใหญ่โรงเรียนสตรีอิสลามวิทยาลัยมูลนิธิ โรงเรียนทั้งสองอยู่คนละฟากถนนสิโรสหรือถนนที่จะไปปัตตานี ดังที่อาจารย์เห็นนี้แหละครับ และ

ตรงอาคารเรียนใหม่ของโรงเรียนชายเป็นเด็ก 3 ชั้น จำนวน 24 ห้องเรียน ใช้งบประมาณ 4 ล้าน 1 แสนบาท ช่วยแก้ปัญหาคือเรียนได้มากครับ ส่วนโรงเรียนสตรีก็มีที่เรียนคับแคบเช่นกันบางชั้นเรียนต้องไปอาศัยโรงเรียนธรรมวิทยาลัยทางมูลนิธิ กำลังมีโครงการจะซื้อที่ดินใกล้โรงเรียนสตรีเพิ่มเติมอีกครับ”

เงินอุดหนุนประจำปีจากรัฐบาล 2527

โรงเรียนของมูลนิธิ	เงินอุดหนุน	สมนาคุณเจ้าของ ร.ร. 10%	สวัสดิการครู- ศาสนา 40%	พัฒนาการกิจการ ร.ร. 50%
ร.ร.สตรีอิสลามวิทยาลัย	169,345.-	16,934.50	78,538.-	98,172.50
ร.ร.ธรรมวิทยาลัย	318,780.-	31,978.-	127,912.-	159,890.-

สถิติจำนวนครูและนักเรียนของอิสลามวิทยาลัยมูลนิธิปี 2527
โรงเรียนธรรมวิทยาลัยมูลนิธิ

ครูสอนศาสนาประจำ พิเศษ		ครูสอนวิชาสามัญ ส.ช. ร.ร.จ้างประจำ พิเศษ			นักเรียนชาย ศาสนา วิชาสามัญ ม.ต้น ม.ปลาย		
32	8	18	17	15	—	437	641

โรงเรียนสตรีอิสลามวิทยาลัยมูลนิธิ

ครูสอนศาสนาประจำ พิเศษ		ครูสอนวิชาสามัญ ส.ช. ร.ร.จ้างประจำ พิเศษ			นักเรียนสตรี ศาสนา วิชาสามัญ	
23	—	14	4	2	290	410

งานที่กำลังขยาย จากประตูโรงเรียนธรรมวิทยาลัยมูลนิธิทางซ้ายมือเป็นห้องสมุดถัดไปเป็นหอพักนักเรียนชาย บริเวณหลังสุดเป็นอาคารใหม่หรือตึก 3 ชั้น ส่วนด้านขวามือเป็นเรือนไม้ นอกจากเป็นที่ทำพิธีละหมาดแล้ว โต๊ะครู

ฮารนเล่าว่า “ที่อาคารนี้เราเพิ่งเปิดชั้นเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลขึ้นเป็นปีแรก ตอนนี้มีนักเรียน 60 คน เปิด 2 ห้องเรียน รับเด็ก 3-5 ปี ให้ทางบ้านรับส่งนักเรียน ต่อไปโรงเรียนมีโครงการจะซื้อรถบริการรับส่งตามบ้าน เวลานี้การขออนุญาต

จัดตั้งก็ยังไม่เรียบร้อยเลยครับ” โต๊ะครูให้ความเห็นต่อไปว่า “การเรียนศาสนาอิสลามก็ดี การเรียนวิชาสามัญก็ควรเพิ่มขึ้นเรียนให้สูงขึ้น เพื่อสะกดกันไม่ให้เด็กเรียนไปเรียนต่างประเทศ ผมมีโครงการ

ที่จะใช้ที่ดินตรงตำบลสะเตง สร้างอาคารเรียนเปิดสอนวิชาชีพอาจเป็นวิชาเกษตรเพื่อเหมาะกับความจำเป็นของท้องถิ่น ส่วนงานที่กำลังขยายคือเราต้องการสร้างหอพักที่สมบูรณ์แบบ หอประชุมอเนกประสงค์ คือ มีทั้งที่ทำพิธีละหมาดตลอดจนถึงห้องสมุด”

หลักการบริหารและทัศนะอื่น ๆ

“หลักการบริหารงานของผมหรือครีป สิ่งสำคัญคือพยายามทำให้กว้างและฟังความคิดเห็นจากผู้อื่นให้มากที่สุด ที่สำคัญคือมีความอดทนอย่าโกรธหรือโมโหง่ายผมคิดว่าสิ่งเหล่านี้สำคัญไม่น้อย ส่วนความขัดแย้งหรือปัญหาในสังคมย่อมมีเป็นธรรมดาของสมาชิกที่อยู่ร่วมกัน สำคัญว่าเราควรมีความเข้าใจกันและกันเพื่อนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและความสามัคคีของส่วนรวม”

“เกี่ยวกับนักเรียนสมัยนี้ ผมมีความเห็นว่าส่วนมากยังขาดความตั้งใจเล่าเรียนหนังสือ เพราะสิ่งแวดล้อมล่อลวงใจเขามาก จึงควรหาวิธีแก้ไขกันอย่างรีบด่วน เช่นเรียกประชุมครูและผู้ปกครองมาร่วมมือกันหาแนวทางดำเนินการ ส่วนครูที่สอนตามโรงเรียนนั้น ผมคิดว่าทุกคนร่วมมือร่วมใจกันอย่างดี และมีความจริงใจที่จะสอนลูกศิษย์ให้เป็นคนดีของประเทศชาติ”

“บทบาทของโรงเรียนมีต่อสังคมนั้น ผมมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง และได้พยายามจัดกิจกรรมเท่าที่จะทำได้ เช่นให้นักเรียนออกไปทำความสะอาดมัสยิด หรือโต๊ะครูออกไปปาฐกถาบรรยายให้ชาวบ้านฟังที่มีสยิด ก็ได้ผลดีครับ”

โต๊ะครูฮารันได้เล่าถึงความ

ประทับใจในผลงานเท่าที่ผ่านมา “ผมคิดว่าการวางรากฐานการศึกษาจากวันเริ่มต้นจนถึงวันนี้เป็นเวลา 33 ปี จนกระทั่งได้เป็นอิสลามวิทยาลัย มีสถาบันการศึกษาดังกล่าวข้างต้น นับว่าได้สร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงยิ่งขึ้น และผู้รับสืบทอดต่อไปก็จะได้ยึดถือเป็นแบบอย่างต่อไปตามลำดับ ผมและบรรดาครูและนักเรียนต่างมีความภาคภูมิใจที่โรงเรียนของเราเคยได้รับรางวัลจากการประกวดโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามที่ดีเด่นในเขตการศึกษา 2 ก็จะได้รับรางวัลที่ 1-3 เรื่อยมา รางวัลนั้นเป็นเงินและโล่เกียรติยศ”

โต๊ะครูได้พูดถึงความช่วยเหลือที่จะได้รับจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีว่า “ผมต้องการขอความช่วยเหลือจากนักศึกษา มอ. ให้ไปช่วยฝึกสอนที่โรงเรียนบ้าง เพื่อช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ักเรียน” และตอนท้ายท่านพูดถึงความช่วยเหลือจากกระทรวงศึกษาธิการว่า “สิ่งสำคัญคืองบประมาณหรือการเงินในอันที่จะทำให้งิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปได้ตามโครงการผมหวังว่ารัฐบาลคงสนับสนุนดังที่เคยช่วยเหลือตลอดมา”

ครอบครัว

โต๊ะครูฮารัน สุหลงได้พูดถึงครอบครัวของท่านว่า “ผมมีภรรยา 2 คน คนแรกชื่อประนอม สมันตรัฐ ชาวจังหวัดสตูล มีลูก 3 คน คนที่สองชื่อ หะย็รอเมาะห์ สาและชาวอำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี มีลูกด้วยกัน 6 คน คนหัวปีเรียนหนังสืออยู่ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่วนคนสุดท้องยังวิ่งเล่นอยู่หน้าบ้านนั่นใจ

ครับ” โต๊ะครูพูดพร้อมกับหัวเราะอย่างคนมีอารมณ์ดี

หลังจากสนทนาพอสมควรกับเวลาแล้ว พวกเราได้อำลาโต๊ะครูผู้มีผลงานทางการศึกษาคะเด่นของจังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมกับขอบคุณที่ท่านให้รายละเอียดดังข้อความที่เสนอมาข้างต้นนี้

สมแล้วที่ได้รับการยกย่องเกียรติคุณจากความตั้งใจรับผิดชอบและความสามารถในการบริหารงานตลอดจนถึงมีความคิดสร้างสรรค์เป็นผลให้โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ และโรงเรียนสตรีอิสลามวิทยามูลนิธิมีความเจริญก้าวหน้าตามลำดับ นอกจากนี้โต๊ะครูรับหน้าที่เป็นประธานกรรมการอิสลามวิทยามูลนิธิแล้ว ท่านยังเป็นกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา กรรมการร่างหลักสูตรศาสนาอิสลาม และประธานกรรมการดะวะฮ์ ภาคใต้

ชาวจังหวัดยะลาไม่ว่าจะเป็นพ่อค้า ข้าราชการหรือประชาชนทั่วไป มีความเคารพนับถือโต๊ะครูฮารันเป็นอย่างดี ท่านเคยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดยะลา 1 สมัย และเคยเป็นที่ปรึกษาของศาลสถิตยุติธรรม จังหวัดยะลาเกี่ยวกับปัญหาทางศาสนาอิสลาม นับว่าตลอดชีวิตการทำงานของโต๊ะครูฮารัน สุหลง ได้พยายามทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิดและกำลังทรัพย์เพื่อการศึกษาของชาวไทยมุสลิมมีความเจริญก้าวหน้าและเป็นผลให้ประเทศชาติพัฒนายิ่งขึ้น สมแล้วที่ท่านได้รับการยกย่องเกียรติคุณเข้ารับพระราชทานปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในปี □